

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvscvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum forma consecrationis panis sit conueniens, hoc est corpus, & c.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

dicuntur. quod tamē videtur esse falsum: quia ubi verba alia praetermitterentur, praedicta verba * acciperentur ex persona sacerdotis proferentis, in cuius corpus & sanguinem panis & uinum non conuertuntur nō ergo praedicta verba sunt forma huius sacramenti.

Lib. 4. cap. 4. Paulo a pri. cap. 10. 4.

SED CONTRA est, qd Amb. * dicit in lib. de sacramentis: consecratio fit uerbis & sermonibus Domini Iesu: nam per reliqua omnia quae dicuntur, laus Deo refertur, oratione petitur pro populo, & regibus, pro ceteris ubi autem sacramentum conficitur, iam non suis sermonibus sacerdos utitur, sed utitur sermonibus Christi. ergo sermo Christi hoc conficit sacramentum.

RESPON. Dicendum, quod hoc sacramentum ab alijs sacramentis differt in duobus: primo quidem, quantum ad hoc, qd hoc sacramentum perficitur in consecratione materiae: alia uero sacramenta perficiuntur in usu materiae consecratae. Secundo, quia in alijs sacramentis consecratio materiae consistit solum in quadam benedictione, ex qua materia consecrata accipit instrumentaliter quandam spirituales uirtutem, quae per ministrum, qui est instrumentum animatum, potest ad instrumenta inanimata procedere: sed in hoc sacramento consecratio materiae consistit in quadam miraculosa conuersione substantiae, quae a solo Deo perfici potest: unde minister in hoc sacramento perficiendo, non habet alium actum, nisi prolationem uerborum, & quia forma debet esse conueniens rei, ideo forma huius sacramenti differt a formis aliorum sacramentorum in duobus. primo quidem, quia formae aliorum sacramentorum important uisum materiae, puta baptismationem uel consignationem: sed forma huius sacramenti importat solum consecrationem materiae, quae in transubstantiatione consistit: puta cum dicitur, hoc est corpus meum, uel, hic est calix sanguinis mei. Secundo, quia formae aliorum sacramentorum proferuntur ex persona ministri, siue per modum exercentis actum, sicut cum dicitur, ego te baptizo, uel, ego te confirmo: siue per modum imperantis, sicut in sacramento ordinis dicitur, Accipe potestatem, &c. siue per modum deprecantis, sicut cum in sacramento extreme unctionis dicitur, per ista uentio-nem & nostram intercessionem, &c. sed forma huius sacramenti profertur quasi ex persona ipsius Christi loquentis, ut detur intelligi, quod minister in perfectione huius sacramenti nihil agit, nisi quod profert uerba Christi.

Id. habet in lib. 4. de sacro. altaris mysterio. c. 6. circa fin.

AD PRIMUM ergo dicendum, qd circa hoc est multiplex opinio: quidam enim dixerunt, qd Christus, qui habebat potestatem excellentie in sacramentis, absque omni forma uerborum hoc sacramentum perfecit, & postea uerba protulit, sub quibus alij post modum consecrarent: quod uidentur sonare uerba Innocen. III. * dicentis, sane dici potest, qd Christus uirtute diuina consecit, & postea formam expressit, sub qua postea benediceret: sed contra hoc expresse sunt uerba euangelij, in quibus dicitur, quod Christus benedixit, quae quidem benedictio aliquibus uerbis facta est. unde praedicta uerba Innocen. sunt opinatiue magis dicta, quam determinatiue: quidam autem dixerunt, qd benedictio illa facta est quibusdam alijs uerbis nobis ignotis, sed nec hoc stare potest: quia benedictio consecrationis, nunc perficitur per recitationem eorum, quae tunc acta sunt. unde si tunc per haec uerba non est facta consecratio, nec modo fieret: &

F ideo alij dixerunt, qd illa benedictio eisdem etiam uerbis facta est, quibus modo fit: sed Christus ea bis protulit. Primo quidem, secrete ad consecrandum: secundo, manifeste ad instruendum. sed nec hoc stare potest: quia sacerdos consecrat, proferens haec uerba, non ut a Christo in occultis benedictione dicta, sed ut publice prolata. unde cum non habeant uim huiusmodi uerba, nisi ex Christi prolatione, uidetur quod etiam Christus manifeste ea proferens consecrauerit. & ideo alij dixerunt, quod euangelista non semper eundem ordinem in recitando seruauerunt, quo res sunt gestae, ut patet per Augustinum * in lib. de Consensu euangelistarum. unde intelligendum est ordinem rei gestae, sic exprimi posse, Accipiens panem benedixit, dicens, hoc est corpus meum, & deinde fregit, & dedit discipulis suis: sed idem sensus haberi potest etiam uerbis euangelij non mutatis: nam hoc participium, dicens, concomitantiam quandam importat uerborum prolatorum ad ea quae praecedunt: nō autem oportet quod haec concomitantia intelligatur solum respectu ultimi uerbi prolatis, quasi Christus tunc ista uerba protulerit, quando dedit discipulis suis: sed potest intelligi concomitantia respectu totius praecedentis, ut sit sensus, dum benediceret, frangeret, & daret discipulis suis, haec uerba dixit, Accipite, &c.

Loca collig. ex 4. 3. & 4. 31. & 4. 42.

H AD SECUNDUM dicendum, quod in his uerbis, Accipite & comedite, intelligitur usus materiae consecratae, qui non est de necessitate huius sacramenti (ut supra habitum est) † & ideo nec haec uerba sunt de substantia formae: quia tamen ad quandam perfectionem sacramenti pertinet materia consecratae usus (sicut operatio non est prima, sed secunda perfectio rei) ideo per omnia ista uerba exprimitur tota perfectio huius sacramenti: & hoc modo Eusebius intellexit * his uerbis confici sacramentum, quantum ad primam & secundam perfectionem ipsius.

Q. 74. ar. 7.

Loca citato in arg.

AD TERTIUM dicendum, qd in sacramento baptismi minister aliquem actum exercet circa uisum materiae, qui est de essentia sacramenti, quod non est in hoc sacramento: & ideo non est similis ratio.

I AD QVARTUM dicendum, quod quidam dixerunt, hoc sacramentum perfici non posse, praedictis uerbis prolatis, & alijs praeter missis, praecipue quae sunt in canone missae: sed hoc patet esse falsum, tum, ex uerbis Amb. * supra inductis: tum etiam, quia canon missae non est idem apud omnes, nec secundum omnia tempora, sed diuersa sunt a diuersis appositae. unde dicendum est, qd si sacerdos sola uerba praedicta proferret cum intentione conficiendi hoc sacramentum, perficeretur hoc sacramentum: quia intentio faceret, ut haec uerba intelligerentur quasi ex persona Christi prolata, etiam si uerbis praecedentibus hoc non recitaretur: grauius tamen peccaret sacerdos sic conficiens hoc sacramentum, ut potest ritum ecclesiae non seruans: nec est simile de baptismo, quod est sacramentum necessitatis, defectum autem huius sacramenti potest supplere spiritualis manducatio, sicut Augustinus † dicit.

In argu. sed contra.

Tract. 26. in Ioan. 10. 9. Colligitur etiam ex eo qd ex Aug. referunt de conse. 2. c. Nulli.

ARTICVLVS II.

Utrum haec sit conueniens forma consecrationis panis hoc est corpus meum.

A D SECUNDUM sic proceditur. Videtur qd haec non sit conueniens forma consecrationis panis,

Supr. q. 66. ar. 8. cor. b. q. 84. artic. cor. & infra q. 83. artic. ad 1.

nis, hoc est corpus meum : per formam enim sacramenti debet exprimi sacramenti effectus : sed effectus, qui fit in consecratione panis, est conversio substantiae panis in corpus Christi, quae magis exprimitur per hoc uerbum fit, quam per hoc uerbum est. ergo in forma consecrationis deberet dici, hoc fit corpus meum.

¶ 2 Præf. Ambros. dicit in lib. de sacramentis: sermo Christi hoc conficit sacramentum, quis sermo Christi? hic, quo facta sunt omnia: iussit Dominus, & facta sunt, celi & terra. ergo & forma huius sacramenti convenientior esset per uerbum imperatum, ut diceretur, hoc fit corpus meum.

¶ 3 Præf. Per subiectum huius locutionis importatur illud, quod conuertitur, sicut per prædicatum importatur conuersionis terminus: sed sicut est determinatum id, in quod fit conuersio (nō enim fit conuersio, nisi in corpus Christi) ita est determinatum id, quod conuertitur: non enim conuertitur in corpus Christi nisi panis. ergo sicut ex parte prædicati ponit nomen, ita ex parte subiecti debet poni nomen, ut dicat, hic panis est corpus meum.

¶ 4 Præf. Sicut id, in quod terminatur conuersio, est determinata natura (quia est corpus) ita etiam est determinata persona: ergo sicut ad determinandum naturam dicitur corpus, ita ad determinandam personam deberet dici, hoc est corpus Christi.

¶ 5 Præf. In uerbis formæ non debet poni aliquid, quod non sit de substantia eius. inconuenienter ergo additur in quibusdam libris hæc coniunctio, enim, quæ non est de substantia formæ.

SED CONTRA est, quod Dominus hac forma in consecrando est usus, ut patet Matthæi 26.

RESPON. Dicendum, quod hæc est conueniens forma consecrationis panis: dictum est enim, * quod hæc consecratio consistit in conuersione substantiæ panis in corpus Christi: oportet autem formam sacramenti significare id, quod in sacramento efficitur. unde & forma consecrationis panis debet significare ipsam conuersionem panis in corpus Christi, in qua tria considerantur, scilicet ipsa conuersio, & terminus ad quem, & terminus a quo. conuersio autem potest considerari dupliciter. uno modo, ut in fieri: alio modo, ut in facto esse. non autem debuit significari conuersio in hæc forma, ut in fieri, sed ut in facto esse. Primum quidem: quia hæc conuersio non est successiua (ut supra dictum est) * sed instantanea: in huiusmodi autem mutationibus fieri, non est nisi factum esse. Secundo, quia ita se habent formæ sacramentales ad significandum effectum sacramentalem, sicut se habent formæ artificiales ad representandum effectum artis. Forma autem artificialis, est similitudo ultimi effectus, in quem fertur intentio artificis: sicut forma artis in mente edificatoris, est forma domus adificatae principaliter, adificationis autem per consequens. unde & in hac forma debet exprimi conuersio, ut in facto esse ad quod fertur intentio. & quia ipsa conuersio exprimitur in hac forma, ut in facto esse, necesse est, quod extrema conuersionis significarentur, ut se habent in facto esse conuersionis: tunc autem terminus ad quem, habet propriam naturam suam substantiam: sed terminus a quo, non manet secundum suam substantiam, sed solum secundum accidentia, quibus sensui subiacet, & ad sensum determinari potest. unde conuenienter terminus conuersionis a quo, exprimitur per pronomen demonstratiuum relatum ad accidentia sensibilia, quæ manent: terminus autem ad quem, ex

A primitur per nomen significans naturam eius, in quod fit conuersio, quod quidem est totum corpus Christi, & non sola caro eius, ut dictum est. unde hæc forma est conuenientissima, hoc est corpus meum.

Q. 76. art. 2. ad 2.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod fieri non est ultimus effectus huius consecrationis, sed factum esse, ut dictum est. & ideo hoc potius exprimi debet in forma.

In corp. art.

AD SECUNDUM dicendum, quod sermo Dei operatus est in creatione rerum, qui etiam operatur in hac consecratione: aliter tamen & aliter. nam hic operatur effectiue & sacramentaliter, id est secundum uim significationis: & ideo oportet in hoc sermone significari ultimum effectum consecrationis per uerbum substantiuum indicatiui modi & presentis temporis: sed in creatione rerum operatus est solum effectiue, quæ quidem efficientia est per imperium suæ sapientiæ: & ideo in creatione rerum exprimitur sermo diuinus per uerbum imperatiui modi, secundum illud Genes. 1. Fiat lux, & facta est lux.

AD TERTIUM dicendum, quod terminus a quo in ipso facto esse conuersionis, non retinet naturam suam substantiæ, sicut terminus ad quem: & ideo non est simile.

AD QUARTUM dicendum, quod per hoc pronomen, meum, quod includit demonstrationem primæ personæ (quæ est personaloquentis) sufficienter exprimitur persona Christi, ex cuius persona hæc proferuntur, ut dictum est. *

Ar. præf. 1. & ar. 1.

AD QUINTUM dicendum, quod hæc coniunctio, enim, apponitur in hac forma, secundum consuetudinem Romane Ecclesiæ, à beato Petro apostolo deriuatam, & hoc propter continuationem ad uerba præcedentia: & ideo non est de forma, sicut nec uerba præcedentia formam.

ARTICVLVS III.

Utrum hæc sit conueniens forma consecrationis uini, hic est calix sanguinis mei, &c.

AD TERTIUM sic proceditur. Videtur quod hæc non sit conueniens forma consecrationis uini, hic est calix sanguinis mei, noui & eterni testamenti, mysterium fidei, qui pro uobis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum. sicut enim panis conuertitur in corpus Christi ex uice consecrationis, ita & uinum in sanguinem Christi, sicut ex prædictis patet: sed in forma consecrationis panis, ponitur in recto corpus Christi, nec aliquid aliud additur. inconuenienter ergo in hac forma ponitur sanguis Christi in obliquo, & additur calix in recto, cum dicitur, hic est calix sanguinis mei.

diff. 8. q. 2. ar. 2. q. 1. & 3. & 1. cor. 11. lcc. 6.

Q. 76. art. 1. & 2.

¶ 2 Præf. Non sunt maioris efficacie uerba, quæ proferuntur in consecratione panis, quam ea quæ proferuntur in consecratione uini, cum utraque sint uerba Christi: sed statim dicto, hoc est corpus meum, est perfecta consecratio panis. ergo statim cum dictum est, hic est calix sanguinis mei, est perfecta consecratio sanguinis, & ita ea quæ sequuntur, non uidentur esse de substantia forme, præsertim cum pertineant ad proprietates huius sacramenti.

¶ 3 Præf. Testamentum nouum pertinere uidetur ad internam inspirationem, ut patet ex hoc, quod Apostolus ad Hebr. 8. introducit uerba, quæ habentur Hier. 31. Consumabo super domum Israel testamentum nouum, dando leges meas in mentibus eorum.